

EXPERIENȚE DE PEDAGOGIE MUZEALĂ ÎN MUZEUL NAȚIONAL DE ISTORIE A ROMÂNIEI

CLAUDIA STOICESCU

Încă din primii ani după deschiderea Muzeului Național de Istorie s-au încercat testări psiho-socio-pedagogice aplicate diferitelor categorii de public, mai ales publicului tânăr, în anii din urmă aceste testări reluându-se pentru a ne putea orienta activitatea instructiv-educativă în strânsă legătură cu cerințele publicului vizitator de diferite vârste și pregătire profesională, de asemenea, pentru a putea recurge la noi forme de atragere a publicului către muzeu și către acțiunile sale științifice și educative.

Unul dintre cele mai interesante experimente pedagogice a fost realizat prin încercarea de a atrage pe cei mai tineri vizitatori, încadrați în activitatea preșcolară. Pentru prima oară s-au făcut experimente cu preșcolarii, în perioada anilor 1972—1976, urmărindu-se două coordonate: comportarea intergrup a copiilor și nivelul de comportament individual.

În ceea ce privește comportarea intergrup a copiilor, experimentul s-a desfășurat pe un lot de preșcolari de la Grădinița Ministerului Justiției. La cei 35 de copii între 5 și 6 ani s-a urmărit reacția comportamentală de grup în condiții de mediu diferite de cele obișnuite și reacția între membrii grupului în aceleași condiții. Concluzia care s-a desprins din acest experiment a fost că vizitarea unui muzeu dezvoltă comportamentul social al copiilor, disciplina de grup, spiritul de ordine și responsabilitate socială, iar intergrup determină poziția de

fruntaș a unor copii, care se dovedesc mai activi și mai receptivi în timpul vizitării muzeului.

Pentru nivelul de comportament individual în cadrul grupului experimental, au fost solicitate două grupe de câte 15 copii între 5 și 6 ani de la Grădinița nr. 194. Grupa testată a beneficiat de vizite la muzeu însoțite de explicații sub formă de dialog, expunere, povestire și apoi reproduceri desenate de către copii, din memorie și după obiect. Grupa martor nu a beneficiat de vizita la muzeu. Testarea s-a făcut prin aplicarea metodei WISC, redusă la patru probe. Experimentul a demonstrat, pentru grupa experimentală, atât o dezvoltare sensibilă a coeficientului de inteligență (91) față de grupa martor, cât și o sensibilizare din punct de vedere emoțional și al atenției.

Concluzia la care s-a ajuns în urma acestor experimente arată că vizitele își dovedesc utilitatea prin faptul că le creează copiilor de vîrstă preșcolară unele deprinderi sociale stabile și le precizează unele noțiuni pe care, în general, și le clarifică la o vîrstă superioară. De asemenea, aceste experimente au conturat și căile de atragere a celor mai tineri vizitatori spre muzeu. Vizitarea sălilor s-a făcut în timp scurt, iar în momentul prezentării s-a apelat la comparații cu basmele și la noțiuni cunoscute. În sălile de istorie medievală, copiilor li s-a spus, în fața machetei Castelului Huniazilor, o poveste în care voievozii erau comparați

cu „Feții-Frumoși”, în luptele pe care le-au purtat cu turcii. În sălile de istorie contemporană, copiii au recunoscut elementele vieții de astăzi, cvartalul de locuințe noi, căutând să identifice cartierul în care locuiesc, sau grădinițele și parcurile unde se joacă.

Pornind de la aceste experimente pedagogice, s-a ajuns la atragerea copiilor de vîrstă preșcolară în vizite scurte, urmate de ore de creație pe teme legate de cele văzute în muzeu. Căci copiii, impresionați de cele văzute în muzeu, au cerut educatoarelor să li se permită să deseneze și, în felul acesta, fiecare și-a transpus impresiile și emoțiile în desene, care nu erau doar reproduceri, ci creații originale. Astfel, au fost organizate o serie de reușite expoziții de desene cu subiecte istorice, deschise anual la sediul muzeului.

Demn de semnalat este faptul că unii copii și-au ales subiecte istorice și apoi au deschis expoziții cu tematică istorică sau legată de aniversările istorice și aceasta ca rezultat al vizitării muzeului, valorificînd desenele create după aceste scurte vizite. Remarcăm și organizarea, în anul 1977, a unei expoziții internaționale cu tema: „Copiii lumii doresc pacea”, în colaborare cu Comitetul român UNICEF.

Faptul că, într-o vizită organizată, copiilor li s-a povestit, imbinînd realul cu irealul, li s-au arătat lucrurile cele mai atractive pentru vîrsta lor și apoi li s-a sugerat să le rememoreze prin desene, i-a făcut să aibă curiozitatea de a reveni la muzeu însoțiți de membrii familiei, în vizite individuale. Nu o dată, părinții sau bunicii se aflau pentru prima oară la muzeu ađuși de copiii sau de nepoții lor.

Din păcate, aceste încercări au rămas la stadiul de experimente și nu s-au generalizat încît să se poată spune că am reușit să-i atragem pe toți copiii din învățămîntul preșcolar să vină la muzeu cel puțin o dată pe an.

Ceea ce s-a reușit au fost unele legături permanente cu cîteva grădinițe din Capitală, care au venit mai des la muzeu unde, pe lingă vizite curente, își desfășu-

rau și mici spectacole de poezie și muzică, în sălile dedicate diferitelor momente istorice.

Interesant ni se pare de amintit experimentul făcut cu copiii de la Grădinița nr. 3, din sectorul 3, cărora li s-a prezentat o lecție prin comparație, în sala dedicată primului război mondial, unde copiii au redat povestea Măriucăi, fetița cercetaș dintr-o povestire a scriitorului Dumitru Almaș, și au văzut obiectele care au aparținut Ecaterinei Teodorescu, ascultînd o poveste adevărată despre eroina de pe Jiu și faptele ei de vitejie.

Dacă experimentele pedagogice cu copiii de vîrstă preșcolară au constituit „unicele”, cele cu elevii din învățămîntul general și liceal au devenit tradiționale, iar manifestările instructiv-educative organizate cu și pentru această categorie de vizitatori, cea mai numeroasă, de fapt, s-au diversificat și înmulțit, odată cu trecerea anilor. Cu această categorie de vizitatori acțiunile organizate de muzeu au devenit tradiționale, începînd cu vizitele în cadrul programului permanent „Ora de istorie la Muzeul Național”, care se desfășura pe parcursul întregului an școlar, și continuînd cu ora de dirigenție și de educație cetățenească, ghidaje speciale pe diferite teme istorice, montaje literar-artistice.

În anii trecuți, forma cea mai dorită și cerută de tinerii din școlile de toate gradele a fost *Concursul cu tematică istorică*, gen „cine știe cîștigă”, dezvoltată ca manifestare competitivă, care imbină plăcutul cu utilul, cu „joaca”, și a atras mii de tineri către muzeu, avînd însă obiective bine determinate: de a aduce în conștiințe evenimentul istoric și a dezvolta spiritul patriotic. Unele dintre aceste concursuri au antrenat mii de elevi din Capitală, fiind desfășurate în diferite faze, mai întii la nivelul școlii, apoi pe sector, iar în faza finală, în muzeu, unde s-au întilnit echipele cîștigătoare.

Organizîndu-se asemenea concursuri de amploare, muzeul a stabilit legături și colaborări fructuoase cu școlile, Radioteleviziunea Română etc. Ca parte organizatoare, muzeului i-a revenit sarcina de a stabili tematica, a recomanda biblio-

grafia, dind indicații de studiu și făcând pregătirile necesare. În cea mai mare parte pe lângă lucrări teoretice de bază, subiectele și tematica concursurilor s-a axat pe piesele și documentele aflate în muzeu, contribuind la o mai bună cunoaștere de către tineretul studios a bogatelor valori ale patrimoniului cultural național adăpostite în muzeu.

Lăsînd la o parte latura artistică, în cele mai multe cazuri de o valoare remarcabilă, a acestor concursuri-spectacole, montaje literar-artistice, conținutul științific foarte dens, mergînd pînă la relatarea amănunțelor, a făcut din aceste concursuri reale „lecții de istorie”, contribuind la completarea educației istorice din școală și din lecturi.

Unul dintre aceste concursuri, de pildă, s-a desfășurat — sub genericul „Ani de lupte, ani de glorie din istoria României” — chiar în anul sărbătoririi Centenarului independenței de stat a României și a antrenat aproape pe toți elevii din Capitală, care mai întîi s-au întrecut în școli, pe baza unei bibliografii și a celor văzute în sala din muzeu dedicată acestui eveniment, și într-o mare expoziție temporară, deschisă în holul muzeului nostru. Muzeografia în pregătit elevii în grupe mici, arătîndu-le obiectele și documentele cele mai importante pentru tema dată, povestindu-le faptele de vitejie din război și ilustrîndu-le cu obiecte personale, care au aparținut eroilor Războiului de independență. S-a urmărit prin aceasta nu numai o bună documentare, dar și dezvoltare a laturii afective și emoționale.

O altă manifestare competitivă care a atras elevii din județele țării a fost organizată ca o ștafetă pe urmele flăcărilor răscoalei din 1907, desfășurîndu-se sub genericul „1907, din primăvară pînă în toamnă”. Menționăm această formă de concurs pentru originalitatea sa, atît în ceea ce privește desfășurarea, cît și pentru rezultatele sale de o valoare excepțională. Începută la data la care s-a declanșat răscoala și în același loc, la Flămînzii, ștafeta a urmat un traseu prin toate județele cuprinse de flăcările acestei mari ridicări a țărănimii pentru dreptate și pîine și s-a încheiat în toamnă, la

București, unde participanții au predat muzeului, în cadrul unei ceremonii deosebite, cinci albume legate în piele ce cuprindeau creații și material documentar referitor la răscoală, adunat de către participanții la concurs, pentru fiecare județ fiind rezervate cîteva pagini.

Interesant a fost rezultatul concretizat în paginile albumelor predate muzeului, la sfîrșitul acțiunii, unde sînt inserate mărturiile supraviețuitorilor din diferite județe, fotografiile monumentelor risipite în sate, ridicate în memoria celor căzuți și pagini de creație literară și plastică inspirate din cele văzute și studiate de concurenți.

O altă categorie de concursuri, prin desfășurarea lor pe o perioadă de ani de zile, a urmărit evocarea momentelor de seamă ale istoriei patriei, înscriindu-se ca acțiuni permanente pentru cunoașterea de către tinerii studioși a trecutului de luptă al poporului nostru.

Interesante sînt și acțiunile pe care muzeul le-a organizat special pentru vacanțele elevilor și care au fost cuprinse în programul permanent „Vacanța la Muzeul Național”, desfășurat pe parcursul mai multor ani. În cadrul unor asemenea programe au fost înscrise gale de filme sub genericul „Filmul istoric”, comentate de istorici și realizatori, expoziții speciale cu desene ale elevilor, spectacole sau expediții în țară pentru descoperirea unor zone istorice și studierea unor teme la fața locului. Una dintre aceste manifestări s-a intitulat „Columna milenară”. La deschiderea acestui program de expediție, elevii au venit la muzeu ca să se informeze despre tematica programului, despre condițiile de participare și regimul expediției, participînd la pregătirile făcute de către muzeografia ce i-au instruit pe teme de istorie veche, parcurînd filele de istorie a existenței statului dac. După o perioadă de pregătiri teoretice în sălile muzeului, unde elevii s-au familiarizat cu condițiile de viață materială și spirituală ale dacilor, cu uneltele făurite de aceștia, cu ceramica, podoabele, cetățile, în vacanța cea mare au pornit în expediție ca să le „descopere” la fața locului, de la șes la munte, vizitînd cetățile dacilor, participînd la săpături

arheologice, la stringerea unor materiale arheologice, etnografice, geologice, din regiunile parcurse, pentru a le expune apoi într-o mare expoziție special amenajată cu asemenea „descoperiri”. Pe șantierul arheologic de la Micia (jud. Hunedoara), specialiștii muzeului le-au prezentat elevilor dovezile scoase din pământ și i-au făcut pentru o clipă părtași la descoperirea acestora.

Toate acțiunile cu elevii organizate de muzeu au făcut ca numărul „Prietenilor muzeului” să crească în continuare, anual, iar unele dintre manifestări să fie cerute chiar de către elevi.

O altă categorie de public tânăr, mai puțin prezent în sălile muzeului nostru decît cel mai sus menționat, sînt elevii din învățămîntul liceal și din învățămîntul postliceal. Și pentru această categorie de public au fost pregătite programe speciale potrivit cu vîrsta și preocupările lui, cu preferințele și necesitățile muncii cultural-educative pentru această categorie de tineri, care, datorită multitudinii de preocupări legate de alegerea drumului în viață, vin mai puțin să viziteze muzeul. Și pentru aceștia s-au organizat concursuri gen „cine știe cîștigă” (de exemplu „În țara lui Dromichaïtes”).

Una dintre manifestările cele mai interesante, ca tematică, pentru tineretul din această categorie a constituit-o „Armonia capodoperelor”, manifestare desfășurată în perioada octombrie 1980—iunie 1981, în aula Muzeului Național. Reunind exemplificări reprezentative ale muzicii românești și universale în interferențe stilistice cu alte arte, „Armonia capodoperelor” a debutat cu lucrări ale antichității, finalizînd ciclul cu tendințe și curente în lumea artelor contemporane.

N-au lipsit teme cu un larg interes care au grupat subiecte de artă universală și românească, muzica evului mediu, pictură, sculptură și arhitectură romanică, gotică, bizantină, din țările române: Armonii renescentiste, Comori de artă pînă nordul Moldovei, Culmile artei brîncovenesti, Școala națională română în contextul școlilor naționale europene, Centenar „George Enescu”, 1881—1981 etc.

Originalitatea acestei manifestări a constat din succesiunea unor acțiuni subordonate scopului unic: imbogățirea cunoștințelor de istorie și artă ale auditoriului, oferirea unui prilej de delectare artistică a acestuia. Astfel, la început, un specialist al muzeului a prezentat succint obiective valoroase, sub raport istoric și artistic, a urmat orchestra care a susținut partituri muzicale specifice unor epoci istorice și genuri artistice, iar în ultima parte, dirijorul orchestrei și un critic de artă au făcut scurte caracterizări ale genurilor de artă din epoca respectivă — acestea fiind intercalate cu interpretări muzicale și proiecții de diapozitive. În incheiere, au fost vizitate sălile de muzeu unde sînt expuse obiecte tridimensionale din epoca respectivă, referitoare la istoria muzicii sau la personalități muzicale: interpreți, dirijori, creatori de școli și instituții muzicale care au dus faima cîntecului românesc în țară și peste hotare.

Expuneri, simpozioane, montaje literar-artistice, programe dedicate unor momente de seamă din istoria patriei, alte manifestări organizate de tineri sau pentru tineri s-au constituit în vibrante manifestări de patriotism.

Cu publicul adult se lucrează în permanență, fiind atras spre muzeu nu numai în vizitele permanente și repetate ce se organizează cu oamenii maturi de diferite categorii, vîrste și profesii, dar și prin organizarea unor manifestări specifice.

Astfel, muzeul a organizat, la sediu și în afara lui, numeroase acțiuni cu publicul adult, printre care se numără: conferințe, simpozioane, mese rotunde cu o tematică variată, axată pe problemele esențiale ale istoriei patriei.

Periodic s-au desfășurat la muzeu numeroase și diverse manifestări cu caracter cultural-educativ cu cadre de specialitate din centrele de perfecționare profesională, lectori de învățămînt superior și profesori de istorie din licee. Un mare număr de profesori de istorie din municipiul București au pregătit lecții deschise în muzeu, în funcție de prevederile programei de învățămînt, lecții care au sporit prin eficiență și atractivi-

a te datorită împletirii expunerilor cu prezentarea exponatelor.

Debutat în martie 1982, continuat din februarie 1983 și până în ianuarie 1985, și reluat în 1990, ciclul de expuneri „Prin muzeele lumii” a constituit un program de un real și binemeritat succes al publicul adult, vîrsta a III-a, atît prin originalitatea tratării temelor, cit și prin folosirea mijloacelor audio-vizuale, proiecții de planșe, albume, diapozitive, prezentarea unor filme documentare sau artistice despre diferite țări și monumente. Desfășurat bilunar, în aula instituției, ciclul amintit, susținut de personalități marcante ale istoriei, artei, literaturii românești, muzeografi, proiectează, în timpul istoric și în spațiul geografic al multor țări de pe glob, mărturii autentice ale creației materiale și spirituale a diferitelor popoare.

De pe toate continentele, din țări mai îndepărtate de țara noastră, cit și din vecinătatea noastră, au fost prezentate aspecte inedite ale geniului creator al popoarelor, materializate în creațiile culturale și materiale, ca mesaje de prietenie și pace, de cunoaștere reciprocă a popoarelor noastre.

Începutul anului 1984 a însemnat și inaugurarea unui nou ciclu de informare istorico-geografică, intitulat „Prin muzeele României”, susținut de directori ai muzeelor județene din țară și cu participarea unor renumiți specialiști în do-

meniul științelor naturale și al geografiei. O astfel de manifestare se constituie într-o veritabilă tribună de etalare a celor mai valoroase piese ale patrimoniului cultural-național din toate colțurile țării, a monumentelor și locurilor istorice, atestate ale luptei de eliberare, de unitate și independență, a bogățiilor pămîntului românesc și ale frumuseților patriei, o veritabilă pledoarie pentru cunoașterea și prețuirea comorilor patriei într-o multitudine de ipostaze.

De o bună primire din partea publicului s-a bucurat și programul muzical „Pagini din istoria muzicii”, inițiat împreună cu Filarmonica „George Enescu”. Cele patru concerte care au avut loc în aula muzeeului, în perioada martie-iunie 1983, au cuprins un Medalion Schubert, Comori ale barocului muzical, Muzică românească și un Medalion Mozart, fiind prezentate de cunoscuți muzicologi și compozitori.

Manifestările cultural-educative organizate special pentru diferite categorii de public, de la cei mai tineri vizitatori, pînă la publicul de vîrsta a treia, au prilejuit atragerea unui public divers și au făcut să treacă prin sălile muzeului un număr mare de vizitatori. Numărul „Prietenilor muzeului” a crescut simțitor, în rîndurile acestora intrînd și public adult și pensionari, categorii care pînă acum erau prea puțin prezenți în sălile muzeului.